

Foundations of Halacha 6.6 – Don't Forget the Lotion!

The Underlying Prohibitions

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עג עמוד א

משנה. אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזורע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורח, הבורר הטוחן והמרקד, והלש, והאופה. הגוזז את הצמר, המלבנו, והמנפצו, והצובעו, ... הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו, המולחו, והמעבד את עורו, והממחקו, והמחטכו.

רש"י ממחקו - מגרר שערו.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף עה עמוד ב הממרח רטיה בשבת - חייב משום ממחק

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיא עמוד א

משנה. החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ, אבל מטבל הוא כדרכו, ואם נתרפא - נתרפא. החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן וורד. בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן, שכן דרכן לסוך בחול. רבי שמעון אומר: כל ישראל בני מלכים הם.

רש"י מטבל כדרכו - מאכלו ופתו בחומץ.

לא יסוך בהן יין וחומץ - דאין אדם סך אותו אלא לרפואה.

אבל לא שמן וורד - לפי שדמיו יקרין, ואינו מצוי, ומוכחא מילתא דלרפואה עביד.

שכן דרכן לסוך בחול - בלא מכה.

Healing vs. Pleasure

3. שולחן ערוך אורח חיים סימן שכז

סעיף א. החושש במתניו, לא יסוך (א) שמן וחומץ; אבל סך הוא (ב) שמן לבדו, אבל לא בשמן ורד משום (ג) דמוכחא מלתא <א> דלרפואה קא עביד; ואם הוא מקום שמצוי בו שמן ורד ודרך בני אדם לסוכו אפי' בלא רפואה, מותר. הגה: <ב> ובמקום שאין נוהגין לסוך בשמן כי אם לרפואה, (ד) בכל שמן אסור (בית יוסף).

סעיף ב. (ה) סכין וממשמשין להנאתו (ו) ע"י שינוי, דהיינו שסך וממשמש ביחד, ולא ימשמש (ז) בכח אלא ברפיון ידים.

סעיף ד. (יב) לא יסוך רגלו בשמן והוא בתוך המנעל או הסנדל (יג) (החדשים) (מיימוני פרק כ"ג), מפני ב שהעור מתרכך ודמי לעיבוד; (יד) אבל סך רגלו ומניחו במנעל, וסך כל גופו ומתעגל ע"ג העור, (טו) והוא שלא יהא בשמן הנישוף בגופו שיעור כדי לעבדו, אפילו יש בו כדי לצחצחו, מותר והוא שלא יכוין (טז) אפילו לצחצחו.

An "Eitzah"

4. שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף כב

מעבירין גלדי המכה (ע) וסכין אותה בשמן (עא) אבל לא בחלב, מפני שהוא נימוח; ואפילו <טז> בגמר מכה (עב) כג דליכא אלא צערא, שרי. (עג) אבל אין נותנין עליה שמן וחמין (עד) מעורבים יחד, (עה) ולא כד ע"ג מוך (עו) ליתנו עליה; (עז) אבל נותן הוא חוץ למכה, ושותת ויורד לתוכה.

משנה ברורה (עז) אבל נותן וכו' - דלא מוכחא מילתא דלרפואה [רש"י] ולפ"ז אף במדינותינו שאין דרך לסוך בשמן ג"כ שרי בזה:

Insect Repellent

5. שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף כז מכה שנתרפאה, נותנין עליה רטייה, שאינה אלא (פו) לא כמשמרה.
משנה ברורה (19) כמשמרה - ולא חיישינן שיבוא לידי שחיקת סממנין ומירוח שאינו בהול כ"כ אחר שנתרפאה:

6. שמירת שבת כהילכתה פרק יד

It is permissible to smear a non-creamy substance on one's body in order to repel insects. [This is permissible for an adult as well, because its application does not entail an act of healing. *Ketzot Hashulchan*]

As far as the use of spray which kills insects, see Chapter 25:5.

לא. מותר למרוח ביד על גוף האדם יומר נזיל שאינו משחה, כגון זה הנקרא ב.א.ס., כדי להרחיק חרקים, ומותר לעשות כן גם לגדול (צא).
בדבר הריסוס של נוזל קוטל-חרקים, עיין להלן פרק כה סעיף ה.
(צא) קצוה"ש סוסי' קלה בבדה"ש ד"ה מי שמצוי, וגם לגדול שרי, דהא לית ביה משום רפואה.

Sunbathing

7. שולחן ערוך אורח חיים סימן שג

אסור לאשה שתעביר בשבת (עט) סרק על פניה, * יט משום צובע. ומטעם זה אסורה (פ) לכחול בשבת, ומטעם זה אסורה (פא) לטוח על פניה בצק, דכשנוטלתו מאדים הבשר.

ביאור הלכה סימן שג ד"ה * משום צובע

*** משום צובע - עיין במ"ב שכתבנו דאינו אלא מדרבנן והוא מהמ"א ועיין בא"ר שהביא דיש מהראשונים שפסקו דהלכה כר"א דפוקסת [וה"ה גודלת וכוחלת כדאיתא בר"ן] חייבת חטאת**

משנה ברורה סימן שג ס"ק עט

(עט) סרק - הוא צבע אדום ובתוספתא איתא שלא תקנח פניה בבגד שיש בו סרק ומשמע אע"ג דלא מתכוונת לצביעה פסיק רישא הוא וטעם הדבר כיון דאשה דרכה בכך ליפות את עצמה ע"י צביעת פנים מחזי שפיר כצובע אבל איש שאין דרכו בכך לא מקרי צובע כמ"ש סוף סימן ש"ך דמותר לאכול תותים ושאר פירות הצובעים אע"ג דצובע פניו וידיו בעת האכילה ומ"מ אפילו העברת סרק ע"פ אשה ג"כ אינו אלא דרבנן דאין צביעה מדאורייתא על עור האדם ועיין בבה"ל: